REPERE ALE ÎNVĂŢĂMÂNTULUI MUZICAL TIMIŞOREAN

Motto: "Banatul a fost în trecute vremuri şi a rămas până în ziua de azi un loc binecuvântat al cântecului. Nu ştiu dacă situaţiunea geografică sau dacă clima a influenţat atât de favorabil vocea şi în general predispoziţia muzicală a populaţiei din partea locului sau că, în această privinţă bănăţenii, în comparaţie cu fraţii lor din alte ţinuturi s-au bucurat de o mai bogată moştenire de la înaintaşii lor. Oricum ar fii, un lucru e sigur - că în Banat întotdeauna a fost multă înţelegere pentru cântare; s-a cântat cu drag şi s-a cântat frumos".

Nu se va şti probabil niciodată de unde vine dorul atât de nestăvilit de a cânta al bănăţeanului, dragostea lui aşa de mare pentru cântec, vers şi joc, fie când îngână doar cu ajutorul unui fluier, fie când doineşte cu jale la umbra livezii sale. Această necesitate de a grăi prin muzică este obişnuinţă veche, chiar foarte veche şi cred că n-am greşi prea mult dacă am spune că este specifică acestor locuri binecuvântate de Dumnezeu şi acestor oameni pentru care muzica nu este doar o pasiune trecătoare, ceva ce ţine doar de obiceiuri sau tradiţie, ci ceva mult mai profund, un dor arzător ce se pierde prin timpuri şi genetică într-un firesc cum nu vei întâlni decât pe aici. Mândra regiune a Banatului, împlinită de ape cristaline şi zone de şes ce se îmbină armonios cu cele de deal şi de munte, este cuprinsă între hotarele naturale atât de fireşti ale Dunării, Crişului şi Mureşului şi până departe la culmile cele înalte ale Carpaţilor. Banatul reprezintă totodată o admirabilă sinteză de însuşiri şi particularităţi specifice, constituind un fel de sinteză a tuturor simţirilor româneşti, ce conturează într-un fel anume imaginea neamului românesc. Banatul reprezintă totodată o admirabilă sinteză de însuşiri şi particularităţi specifice, constituind un fel de sinteză a tuturor simţirilor româneşti, ce conturează într-un fel anume imaginea neamului românesc.

---

1. Tiberiu Brediceanu, *Muzica populară din Banat, Contribuţie la cunoaşterea unei provincii*, Bucureşti, 1943

El se constituie într-un exemplu caracteristic pentru o astfel de unitate geografică, socială şi culturală, care este rezultatul condiţiilor materiale şi spirituale în care şi-au desfăşurat existenţa de-a lungul veacurilor, într-o frăţească convieţuire atâtea neamuri cu obiceiurile, credinţele şi idealurile lor. „Banatul a fost şi a rămas un loc binecuvântat al cântecului" spunea Tiberiu Brediceanu despre ţinutul său natal, zonă recunoscută drept patria corurilor, a cântărilor dulci şi duioase, ce nu încetează să ne uimească prin pasiunea de-a face muzică, de-a învăţa noi şi noi cântări ce însoţesc omul ca o umbră de-a lungul întregii vieţi de la naştere şi până la moarte.

Întreg Banatul, dar mai ales, întreg oraşul Timişoara după cum se ştie, iubea cu pasiune muzica. Încă de prin 1754 la Timişoara concertase Johann Michael Haydn, interpretând una dintre compoziţiile sale *Missa închinată sfintei Treimi*, lucrare pe cinci voci, dirijată chiar de autor, corul necesar lucrării fiind alcătuit din coriştii mai multor localităţi pe atunci învecinate. Trei ani mai târziu în 1757 în Domul din Piata Unirii se va instala o orgă impozantă cu două manuale, realizare a atelierelor din Viena – *Johann Henke* – care va susţine şi impulsiona activităţile religios muzicale. De altfel atât corul cât şi orchestra domului pe lângă activităţile propriu-zise de asigurare a serviciului muzical liturgic, aveau obligaţia să formeze şi să îndrume tinerii, iniţiindu-i în tainele artei muzicale. În luna iunie a anului 1847 soseşte la Timişoara însăşi orchestra lui Johann Strauss - fiul extraordinar de bine primită, care va susţine trei concerte în locaţii diferite din oraş: sala *Reduta*, la Teatrul Municipal, şi într-un parc din cartierul *Fabric*. Norma lui Bellini se cânta la Timişoara la doar un an după premiera de la Milano din 1831, în vreme ce Rigoletto (Verdi părând mai greu de înţeles la aceea vreme), la doi ani distanţă în ianuarie 1853. La Timişoara, pe scena vechiului teatru se jucase „Flautul fermecat" de W.A. Mozart, concertaseră Johannes Brahms şi Joseph Joachim, publicul era desigur unul elevat, iar gusturile sale se cereau atent satisfăcute cu lucrări de o înaltă ţinută interpretativă şi estetică.

Ca şi în alte colţuri de ţară, în Timişoara secolului al XIX-lea, s-a simţit o preocupare permanent vie pentru educaţia muzicală a tinerilor, iar în acest scop un număr însemnat de dascăli inimoşi îşi vor aduce contribuţia la cultivarea în sufletele tinerilor a dragostei pentru muzică şi artă în general. Activitatea acestor dascăli de-a lungul timpului în Timişoara, este destul de puţin cunoscută, deşi oraşul dispune de o bogată şi veche tradiţie muzicală. Nu e deloc întâmplător faptul că prima bibliotecă publică de împrumut (cu sală de lectură) din Imperiul

Habsburgic e creată la Timişoara de Josef Klapka în 1815. Nici că *Temeswarer Nachtrichten* este, la 18 aprilie 1771, primul organ de presă care apare pe teritoriul actual al României, iar tipografia care îl scoate pe piaţă deţine aceeaşi prioritate. Apariţia timpurie a unor publicaţii periodice (încă la finele secolului al XVIII-lea) face ca Banatul, respectiv Timişoara, să deţină nu doar pionieratul unor realizări tehnologice în actualul spaţiu al României, ci şi priorităţi culturale de primă importanţă. Numărul ziarelor şi revistelor în limbile germană, maghiară, română şi sârbă creşte exponenţial în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca şi cel al tipografiilor (32), pentru ca în perioada interbelică să funcţioneze la Timişoara, de pildă, 29 de tipografii şi să apară 125 de periodice în limba română, 65 în limba germană, 104 în limba maghiară, 1 în limba sârbă.

Unul dintre primii profesori de pian cu o oarecare faimă a fost celebrul pianist Kunz Serafim din Budapesta, care împreună cu Mihail Jaborsky a deschis în 1840 o Şcoală muzicală unde se preda cântul şi pianul. De origine poloneză, Jaborsky a făcut Conservatorul la Budapesta, de unde a venit la Timişoara. Timp de 52 de ani el a susţinut numeroase concerte şi a iniţiat elevii talentaţi, mulţi dintre ei urmând cursurile Conservatoarelor din Viena şi Budapesta. Harry Schreyer, directorul şi în acelaşi timp, proprietarul Conservatorului de muzică din Arad, reuşeşte după anul 1900 să pună bazele unei „Academii de Muzică" şi la Timişoara, instituţie unde se va studia pianul, instrumentele cu coarde, de suflat şi canto. Şi tot aici se pare că ar fi predat Emanuel Ondricek, Michael Jaborski, Gaszner Carol, Laszle Arpad, Poyssl Iosef şi alţi profesori ce studiaseră la Viena sau Budapesta. Deşi toate aceste iniţiative de organizare a unui învăţământ muzical sunt lăudabile, s-a dovedit că toate aceste formule particulare erau de fapt lipsite de un suport material de consistenţă, iar în absenţa unui ajutor permanent obţinut din partea oficialităţilor, părea cu neputinţă să poţi menţine la linia de plutire o asemenea întreprindere, în ciuda numărului mare de elevi ce şi-ar fi dorit o instrucţie muzicală serioasă. Din punct de vedere pedagogic, dacă încercările de constituire a unei şcoli muzicale stabile cu o mai mare durabilitate în timp eşuaseră în mai multe rânduri, şi aici să reamintim pe scurt perioadele de timp în care ele funcţionaseră: 1840,1846,1858, 1871 şi 1892 – cei care şi le doriseră atât de mult, iubitorii de muzică din diferite păturii sociale, profesorii ce studiaseră la conservatoarele din Viena, Budapesta sau alte mari oraşe europene, îşi vor vedea visul împlinindu-se nu peste mult timp. Un proiect de realizare a unei şcoli muzicale orăşeneşti le-a fost propus oficialităţilor oraşului încă din anul 1904. Profesorul de muzică Julius Major, pianist şi compozitor de origine maghiară cu o intensă activitate la Budapesta, milita în mod consecvent

pentru necesitatea realizării unui învăţământ muzical planificat pe o structură serioasă de învăţământ, cu sprijinul financiar al unei subvenţii de la autorităţi, arătând că o viaţă culturală de intensitate nu va putea supravieţui fără nişte instituţii de perspectivă, insistând în primirea unui spaţiu adecvat şi a unui buget limită pentru pornire. Consiliul orăşenesc, în urma unor aprinse dezbateri, a aprobat în şedinţa din 30 octombrie 1906 propunerile lui J. Major şi a obţinut aşadar decizia de acordare a unor săli de clasă în clădirea şcolii comunale (Facultatea de chimie a Politehnicii de astăzi), această şcoală, născută cu mari sacrificii constituind fundamentul învăţământului muzical local cu continuitate directă până în zilele noastre.

Mult mai târziu, Alma Cornea Ionescu va defini în termeni foarte convingători situaţia învăţământului muzical timişorean: „Instinct muzical avem din belşug, dar nu avem o destul de solidă pregătire muzicală şi aceasta fiindcă ne-au lipsit mijloacele necesare prin care să ne-o putem însuşi. O educaţie muzicală serioasă nu este realizabilă decât prin muncă sistematică de ani de zile la o înaltă şcoală de muzică bine organizată". Prin realizările sale, cunoscuta profesoară de pian, pedagog şi deopotrivă metodist Alma Cornea Ionescu are un aport substanţial la afirmarea muzicii româneşti, a pedagogiei şi metodicii instrumentale, stimulând şi susţinând prin creaţiile sale învăţământul muzical timişorean, contribuind în mod esenţial la ridicarea artei pianistice, a învăţământului artistic, cât şi a unei şcoli muzicale de largă perspectivă. Întreaga activitate didactică şi-a desfăşurat-o la Timişoara, fiind influenţată atât ca formare cât şi ulterior în amplitudinea creatoare, de importante personalităţi muzicale cu care vine în contact: Sabin Drăgoi, Vasile Ijac, Marţian Negrea, George Breazul, Tiberiu Brediceanu, Augustin Bena, Jean Bobescu, Cella Delavrancea, Florica Musicescu, care într-o generoasă atmosferă îi vor insufla dorinţa de a merge mai departe, de a lucra obiectiv şi consecvent indiferent de greutăţile oferite de pionieratul acţiunilor sale, fapte ce îl vor determina pe Zeno Vancea să afirme: „Aceste compoziţii, cele dintâi de acest gen în literatura muzicală românească, au fost primite cu entuziasm nu numai de pedagogii români, ci spre mândria autoarei lor valoarea lor incontestabilă a fost recunoscută şi de specialişti din străinătate".

Conservatorul Comunal, sau cum se va numi ceva mai târziu – Municipal, îşi va susţine în mod consecvent activitatea atât pe tărâm pedagogic cât şi artistic, muzical până după cel de-al doilea război mondial, iar după abdicarea Regelui Mihai I, va trece în subordinea Ministerului Artelor când se va numi Conservator de Stat de Muzică şi Artă Dramatică în 1949 şi în sfârşit

Institutul de Artă, până la desfiinţarea sa din anul 1950. Trecerea conservatorului în rândurile unităţilor de învăţământ de stat, alături de centrele istorice de la Bucureşti sau Cluj, a însemnat un pas important pentru instituţie, o recunoaştere pe plan naţional a calităţii şi importanţei şcolii muzicale bănăţene nefiind neglijat nici minunatul corp profesoral format prin ani de acumulări şi activităţi muzicale, iar momentul ales nu putea fi mai potrivit, ziua de 27 aprilie 1947 - fiind ziua inaugurării oficiale a Operei Române de Stat şi a Filarmonicii „Banatul", instituţii de mare importanţă pentru întregirea unei intense respiraţii culturale la Timişoara, momentul de afirmare a unor înalte valenţe artistice. Concertul simfonic inaugural a fost dirijat de George Pavel, iar în aceiaşi zi, după amiază, avea să se prezinte primul spectacol de „Aida" de G. Verdi.

Tradiţiile muzicale ale oraşului erau de acum unanim recunoscute pe plan naţional, constituind categoric un plus de valoare în realizarea obiectivelor propuse, reprezentând momentele cele mai importante în acord cu vechile deziderate ale muzicienilor locali . În sânul Conservatorului şi sub influenţa benefică a lui Sabin Drăgoi mai ales, se vor dezvolta talente deosebite, se va cultiva o şcoală instrumentală de largă recunoaştere, se va consolida un corp profesoral de elită (ce va constitui nucleul viitoarei Şcoli Medii de Muzică), alcătuit din distinşi pedagogi şi compozitori bănăţeni. Documente aflate în custodia Arhivelor Statului din Timişoara relevă activitatea concertistică a acestei instituţii muzicale de învăţământ: audiţii, recitaluri, concerte simfonice, cu o frecvenţă aproape lunară. Dintre profesorii care s-au bucurat de o mare preţuire şi respect, instruind generaţii întregi de tineri talentaţi amintim pe: Alma Cornea Ionescu, Gabriela Dobrozemski, Richard Oschanitzki, Elvira Tabacu, Eugen Cuteanu, Vasile Ijac, Zeno Vancea, Lucian Surlaşiu, Nicolae Ursu, Micea Popa şi mulţi alţii. La 1 octombrie 1950, Sabin Drăgoi este solicitat la Bucureşti, fiind numit profesor la catedra de folclor a conservatorului „Ciprian Porumbescu" şi director al „Institutului de Folclor", iar „Institutul de Artă" din Timişoara, ca de altfel şi alte instituţii similare din ţară, este desfiinţat, în locul lor luând naştere şcolile medii de muzică.

Înfiinţarea în anul 1950 a Şcolii medii tehnice de muzică din Timişoara, a constituit un fapt major în dezvoltarea unui învăţământ muzical de calitate, un act de o mare însemnătate şi în acelaşi timp de o largă perspectivă. Era poate şi firesc dintr-un anume punct de vedere de a pune de fapt o temelie solidă mult încercatului învăţământ muzical de la jumătatea secolului XX, care în pofida realizărilor sale semnificative ce însumau o acumulare de aproape cincizeci de ani de

experienţă didactică, nu deţinea încă o şcoală riguros organizată care să poată acoperi toate nivelele de învăţământ, începând cu cel primar şi terminând cu cel liceal şi superior. Şcoala Medie Tehnică de Muzică va lua naştere în urma unor restructurări la nivel naţional a instituţiilor de învăţământ muzical, în condiţiile în care anumite conservatoare au fost desfiinţate în mai multe oraşe din ţară, locul lor fiind luat de învăţământul muzical mediu. Şansa şcolii muzicale timişorene a fost de a se fi înfiinţat în locul unei instituţii de nivel superior care cunoscuse o serie de reforme, care beneficiase de o tradiţie muzicală şi mai ales de o galerie de profesori de mare renume. Depăşind cu multă greutate momentul schimbărilor, mult încercata şcoală muzicală timişoreană îşi regăseşte însă forţa unui nou început. Este singura şcoală de grad mediu din regiune (vorbind de anul înfiinţării, 1950), care oferea un învăţământ specializat de muzică elevilor de pe raza oraşului, dar şi a regiunii, cuprinzând oraşele: Arad, Reşiţa (unde de asemenea se desfiinţase învăţământul muzical), Oraviţa, Caransebeş, Hunedoara, Deva, Drobeta Tr. Severin sau Orşova. Elevii din aceste oraşe vor găsi la Timişoara o şcoală primitoare, dar mai ales serioasă în ceea ce priveşte instrucţia în general şi muzica în special. Şcoala timişoreană se va impune încă de la început ca o instituţie puternică atât în viaţa culturală locală, cât şi în rândul şcolilor cu profil similar din ţară, fiind cunoscut faptul că absolvenţii acestei şcoli se bucurau de calificative superlative la nivel naţional, dovedind o foarte bună pregătire de specialitate. Nu întâmplător absolvenţii şcolii muzicale timişorene sunt personalităţi importante ale unor instituţii de învăţământ mediu şi superior din întreaga ţară, cât şi instrumentişti valoroşi ale unor diverse instituţii muzicale din ţară sau din lumea întreagă.

Din rândul personalităţilor marcante care au vizitat şcoala în această perioadă şi care au scris în cartea de onoare, exprimându-şi admiraţia şi frumoasele impresii în legătura cu calităţile ei, amintim aici doar câteva nume sonore:

Lordul Yehudi Menuhin, 23 Mars 1969: *„Je felicite Timisoara pour cette ecole de musique, avec une des plus belles salles de musique que je connais".*

Maria Fotino, aprilie 1969: *„Felicitări călduroase pentru excepţionala realizare a Liceului de Muzică cu o sală de concert care aş dori să fie utilizată de cele mai valoroase ansambluri şi manifestări artistice de care este demnă cu prisosinţă".*

Ion Voicu: *„Sunt fericit că am putut participa la primul festival Timişoara Muzicală. Felicit călduros pe toţi cei care au avut iniţiativa şi consider că sala liceului de muzică este o mândrie naţională şi voi veni oricând cu mare plăcere".*

Profesor doctor **Rade Petrovici**: *„Plăcut mi-a fost să văd o aşa frumoasă şcoală de muzică. Aş dori să fie din acestea cât mai multe atât în ţara prietenă România cât şi în restul lumii. Doresc tuturor membrilor colectivului mult succes într-adevărata muncă specifică şi însemnată."*

Ladislau şi Judita Kiss, 22 mai 1971: *„Vă invidiez! A avea un asemenea cămin al muzicii deja este un lucru mare. Permiteţi-mi să vă felicit pentru realizarea acestei clădiri şi mai ales pentru sala de concerte. Doresc foarte mari satisfacţii în nobila D - voastră muncă".*

Mitzura Arghezi: *„Minunatului Liceu de muzică Ion Vidu din Timişoara, unde am ascultat viitoarele talente din muzică şi unde emoţiile celor prezenţi s-au contopit cu versul şi poezia".* De-a lungul anilor pe scena Sălii „Studio", astăzi sala primind numele celui care s-a dedicat poate cel mai mult pentru realizarea ei, sala „Mihai Perian", s-au dat poate mii de concerte, evocate de critici, de presă sau chiar de solişti înşişi, neuitând însă niciodată de a adăuga un cuvânt de laudă la adresa şcolii, a sălii mari sau a celor ce învăţau şi munceau aici. De asemenea, de-a lungul anilor se vor fi auzit multe muzici înălţătoare, iar mulţi copii talentaţi vor fi cântat pe atât de lăudata şi râvnita scenă de concert, care într-un moment al vieţii lor, în mod sigur, a lăsat o urmă de neuitat în sufletele lor.

În actuala formă de organizare a învăţământului artistic din România, Colegiul Naţional de Artă „Ion Vidu" din Timişoara funcţionează, cu mici schimbări, din anul 1950, an în care s-au efectuat restructurări şi noi organizări ale învăţământului românesc, conforme cu necesităţile de modernizare ale învăţământului artistic. Astfel, instituţia va funcţiona sub mai multe denumiri: Şcoala Medie Tehnică de Muzică (1950-1955), Şcoala Specială de Muzică (1955-1957), Şcoala de Muzică şi Arte Plastice (1957-1961), Şcoala Medie de Muzică şi Arte Plastice (1961-1965), Liceul de Muzică şi Arte Plastice (1965-1968). Până în acest an şcoala a funcţionat în clădirea fostului Conservator municipal, astăzi Centrul de Cultură şi Artă al Judeţului Timiş. Prin mutarea în noul local – cel actual – situat pe str. Cluj nr.12 (clădirea liceului şi sala de concerte fiind construite după proiectul arhitecţilor Aurelia şi Hans Fackelmann), cele două secţii se despart,

secţia muzicală funcţionând mai departe sub titulatura Liceul de Muzică „Ion Vidu", până în anul 1977, când prin unificarea conducerii celor două instituţii, învăţământul artistic timişorean se va desfăşura sub forma de Liceul de Artă „Ion Vidu". Despărţirea de artele plastice şi revenirea la denumirea de Liceul de Muzică „Ion Vidu" a avut loc în anul 1990. După Revoluţia din 1989, în anul 1990 a fost înfiinţată în cadrul şcolii, la iniţiativa maestrului de balet Ştefan Gheorghe, secţia de coregrafie care în prezent îi poartă numele, iar în anul 2000 a fost înfiinţată şi secţia de teatru, la iniţiativa regizorului Diogene Bihoi, şi această secţie purtând în prezent numele creatorului său. În acest context, cu această diversificare a specialităţilor artistice puse la dispoziţia tinerilor talentaţi şi dornici de afirmare, în anul 2000, la aniversarea a 50 de ani de existenţă a acestei prestigioase instituţii a învăţământului muzical şi artistic timişorean, şcolii i s-a conferit denumirea de Colegiul Naţional de Artă „Ion Vidu". Unitatea dispune de un internat din anul 1978 (proiectat de arhitectul Şerban Sturdza), în care pot fi găzduiţi aproximativ 200 de elevi. În decursul timpului, Ministerul Educaţiei Naţionale a alocat fonduri speciale pentru dotarea şcolii cu materiale didactice necesare desfăşurării în bune condiţii a procesului de învăţământ (instrumente, partituri, discuri, accesorii, etc.), precum şi cu un număr suficient de burse pentru elevii talentaţi şi cu rezultate deosebite, spre a fi stimulaţi şi ajutaţi în cultivarea harului lor. Biblioteca şcolii este dotată cu numeroase cărţi, partituri, dicţionare, reviste şi alte materiale necesare documentării atât la cultura generală cât şi la specialitate, ajungând acum la peste 30.000 de volume, din care peste 25.000 partituri muzicale. Încă în perioada de debut experienţa didactică şi devotamentul profesorilor a început să dea roade, în noile condiţii de organizare. Au apărut lucrări didactice originale, de mare importanţă pentru învăţământul muzical din această parte de ţară: "*Metoda de vioară*" de Eugen Cuteanu, "*Metoda de pian*" şi diferite alte studii pentru pian de Alma Cornea-Ionescu, lucrări şi studii de folclor ale lui Nicolae Ursu, sau studiile de armonie ale lui Vasile Ijac. Pe parcursul numeroşilor ani de existenţă şcoala timişoreană a obţinut rezultate remarcabile, pe plan naţional şi internaţional, atât cu formaţiile artistice mari (orchestră, cor), cât şi prin prezenţele individuale ale tinerilor săi elevi. Aceste rezultate au fost obţinute de un număr apreciabil de profesori şi elevi, la concursuri de nivel naţional şi internaţional, în zeci şi sute de recitaluri şi concerte, în spectacole şi colaborări cu Filarmonica "Banatul" din Timişoara, cu Opera Naţională Română din Timişoara, înregistrări de radio şi televiziune atât pe posturile locale, cât şi pe cele naţionale. Elevii Colegiului Naţional de Artă "Ion Vidu" din Timişoara au fost şi sunt foarte bine pregătiţi profesional, graţie muncii

perseverente a profesorilor care, cu multă pricepere, competenţă şi dăruire instruiesc tinerii muzicieni, balerini şi actori de mâine, cei care bat la porţile marilor performanţe artistice. Tinerii profesori de astăzi continuă tradiţia dascălilor care i-au îndrumat şi format, încercând să transmită mai departe dragostea pentru muzică, pentru studiul instrumentului, pentru arta interpretării. Numeroşi absolvenţi ai liceului sunt solişti instrumentişti şi solişti vocali, membrii în filarmonici şi orchestre simfonice importante, precum şi profesori în învăţământul preuniversitar şi universitar în numeroase ţări din Europa, America de Nord şi de Sud, Australia sau Noua Zeelandă, pretutindeni purtând cu ei mesajul nemuritor al artei interpretative.

Prof. dr. Dan Aurel Băcilă

Inspector de specialitate - Arte

Bibliografie

1. Barbu Filaret – *Portativ Bănăţean,* Tipografia Matei Marianov, Lugoj, 1942;
2. Băcilă Dan Aurel, Cătană Doina Speranţa, Cîrnu Marius, *Începuturile învăţământului muzical timişorean şi contribuţii aduse dezvoltării sale*, Editura Mirton, Timişoara, 2005;
3. Brâncuşi Petre – *Istoria muzicii româneşti* , Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din România – Bucureşti, 1969;
4. Breazul George – *Pagini din istoria muzicii româneşti*, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, Bucureşti, 1970;
5. Cosma Viorel – Muzicieni români , Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor , Bucureşti, 1970;
6. *Doctorul Nicu Teodorescu la 75 de ani*, Ediţie aniversară, Editura Edmunt , Brăila , 2003;
7. Giulvezan Ovidiu – *Ecouri muzicale timişorene*, Editura Brumar, 1996;
8. Ilieşiu Nicolae, *Timişoara Monografie istorică,* Editura Planetarium, Timişoara, 2006;
9. Ivan Nicolae – *Istoria a două secole de teatru liric la Timişoara*, Editura Marineasa, Timişoara, 2006;
10. Metz Franz, *Johann Michael Haydn*, Edittion Musik, Südost, 1995;
11. Pechtol Maria – *Thalia in Temeswar,* Editura Kriterion, Bucureşti, 1972;
12. Perian Mihai, *Monografia învăţământului muzical bănăţean,* manuscris;
13. Posluşnicu Mihail– *Istoria musicei la români*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1928;
14. Rădulescu Nicolae – *Sabin V. Drăgoi*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1871;
15. Revista de cultură „ Florile Dunării " , nr.9 / 2004, nr. 10 / 2004, nr.11- 12 / 2004, nr. 13 / 2005, nr.14 / 2005;
16. Revista de cultură „Dunărea",nr. 4 / 1999, nr.1 / 2001, nr.4 / 2002, nr. 7- 8 / 2003;
17. Sbârcea George – *Oraşele muzicii*, Editura muzicală, Bucureşti , 1976;
18. Velceanu Iosif – *Muzicescu şi Vidu. Contribuţii la istoria muzicii bănăţene,* Tipografia Union,Timişoara,1931;
19. Vulpe Damian – *Alma Cornea Ionescu, O viaţă dăruită pianului,* Editura Tempus Timişoara, 1996;